

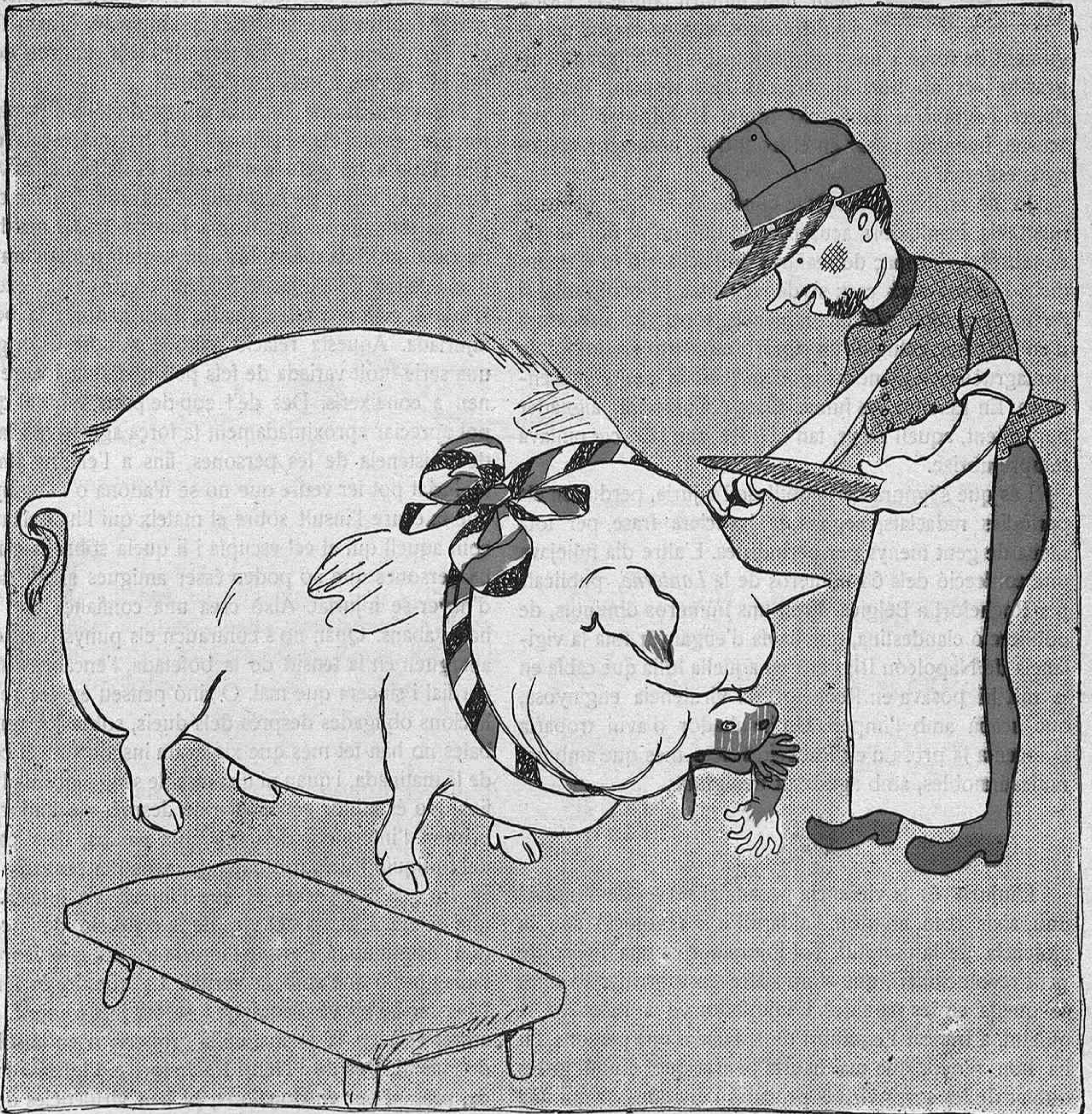
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1915 Anv XXXVII

BARCELONA 10 DE SETEMBRE DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims Atrassats: 20

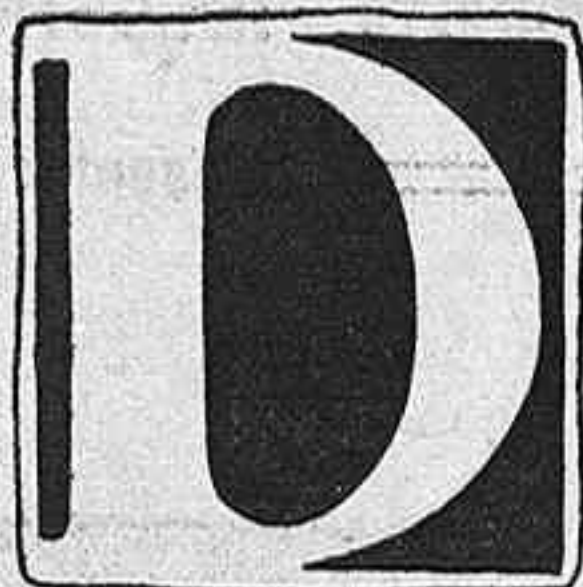

EL GREIX DE LES VICTORIES

—Què'n treus d'engreixar-te així?
No sabs tu que «a cada porc
li arriba el séu Sant Martí?»

MOSAIC

De l'injuria.—Heu's-aquí una nova batalla entre periodistes. Lo de sempre. L'injuria virulenta, produint la agressió. I lo de sempre també. Quan hem inquirit també la moral d'aqueix xicot, que ha oposat un argument de força a unes afirmacions que intentaven denigrar-lo, «és un bon xicot», ens han respost. Perquè, doncs, l'agravi, la qualificació brutal i verinosa? Perquè acusen, intentant posar en el front d'un home un vergonyós estigma?

Jo he arribat a obtenir la convicció de que, generalment, els insultadors acusen de lo que no se és i se és, en absolut, incapaç de realitzar. Si l'acusació és d'impudícia, l'acusat serà cast; si de venalitat, incorruptible; si de torpeça, agut; si d'incontinència, sobri. La caricatura d'en Lerroux, exhibint un cigarro monstruós, símbol de pantagruèlics esplendors, podem tenir-la per representativa. En Lerroux no fuma. Com era abstemi, aiguader impenitent, aquell *Doys*, tan oblidat, que'l *Cu-cut* pintava sempre ubriac.

I és que s'ignora l'art subtil de l'injuria, perdut en els periòdics redactats, segons la justiciera frase, per tota mena de gent menys per periodistes. L'altre dia fullejava una col·lecció dels 64 números de la *Lanterne*, publicats per Rochefort a Bèlgica. Eren uns números diminuts, de publicació clandestina, que havia d'enganyar tota la vigilància de Napoleón III; però en aquella fulla que cabia en la mà, hi posava en Rochefort tal virulència enginyosa, que acabà amb l'imperi. Un insultador d'avui trobaria ignocenta la prosa d'en Rochefort, feta, més que amb paraules innobles, amb agudeses denigrants.

* * *

L'injuria és la violència posada al servei de l'individu, aixís com el motí, l'aldarull o la revolució són la violència de la multitud. Tot injuriador és una mena de petit revolucionari, que si no s'atreveix a arribar als actes se queda en les paraules. L'injuriador ve a remoure la quietut, a trencar l'equilibri de la fama d'una persona. Hi ha bon senyor que mai hauria pensat que ningú gosés dubtar de les seves virtuts privades i cíviques, i a qui una injuria qualsevol—en el carrer, en el tramvia, en el cel·lober de casa seva—fa adonar de que en el món els conceptes de la moral són fàcilment confosos. I aleshores, el

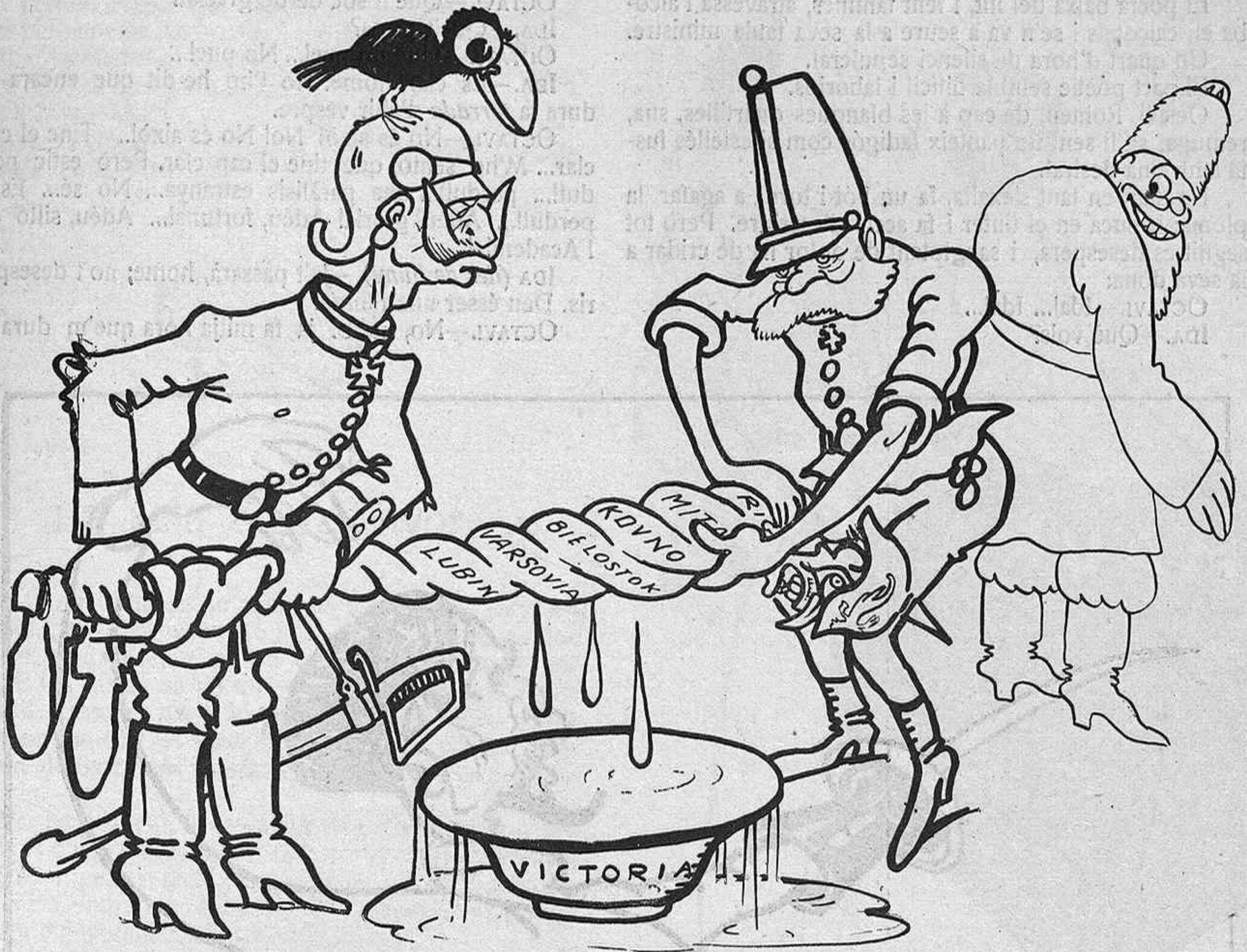
bon senyor, per un moment dubta de que hi hagin els bons a una banda i a l'altra els dolents. Gairebé sempre al bon senyor l'injuria li vé de persona de classe inferior. Per això s'ha dit que les democràcies són poc respectuoses amb la Moral. Perque l'home que injuria, és que no creu en la virtut de l'injuriat, o quan menys fa veure que no hi creu. I per aquí se comença. Abans d'arribar a la presa de la Bastilla, els francesos aprengueren a perdre el respecte als abats i als marquesos.

Però no s'ha d'oblidar que l'injuria és un dret inalienable de tot ciutadà. Injuriar és una manera de criticar a les persones. Mal aniria el món si aquest dret fós discutit. Tota llibertat perillaria. O sinó veieu com d'un article del còdic penal s'arriba a la llei de jurisdiccions. De la paraula ofenedora se passa a l'intenció, i quan l'intenció per dolenta se castiga tremolen tots els drets de l'home, els declarats i els per declarar.

Naturalment que l'injuria, com a dret, ha de tenir, com totes les coses, els seus límits. Hi ha una escala d'injuries. Fins a un grau determinat, és lícita, i si es vol necessària a l'avenç de la societat. Més amunt, deixa de ser ho per esdevindre una forma incorrecta del mal-humor de cada hù. S'ha d'establir, doncs, amb molta cura la reglamentació de l'injuria. Podem oferir-ne un exemple: L'injuria crea una relació entre l'injuriador i la persona injuriada. Aquesta relació gairebé sempre és origen de una serie molt variada de fets pels quals un i altre aprenen a conèixer's. Des de'l cop de puny, amb el qual se pot apreciar aproximadament la força agressiva i la força de resistència de les persones, fins a l'enginy amb que l'injuriat pot fer veure que no se n'adona o l'enginy amb que fa caure l'insult sobre el mateix qui l'ha deixat anar, com aquell qui al cel escupia i li queia sobre la cara. Hi ha persones que no poden ésser amigues si no després d'haver-se injuriat. Això crea una confiança que no hi havia abans. Quan no's contrauen els punys o els dits se allarguen en la tensió de la bofetada, l'encaixada és més cordial i sincera que mai. O sinó penseu en les reconciliacions obligades després dels duels, sobre tot quan les bales no han fet més que xiular un instant sota el cel gris de la matinada, i quan ni una taca de sang embruta l'herba fina. No és millor reconciliar-se després de l'injuria, suprimint l'intermedi dels quaranta passos, dels padrins, del botiquín i dels tres cops de mans per senyal?

Lo que pot passar és que l'injuria sia injusta. Es lo que dèiem. L'acusa del vici, de la condició, de la costum que l'acusat no té. Perque l'injuria té més que veure amb l'imaginació que amb la veritat. La qüestió és fer mal. I per fer-ne no vé d'aquí que se sia just o injust. Tot el secret està en la forma, en la grolleria o en la sobtilitat de l'insult. Des de l'Henri Rochefort a l'Iglesias Hermida, passant per en Bonafoux, hi han virulències de totes menes i de graduació diversa, com els vins.

I vetaquí perque de tot això en diem mosaic. O si voleu, variacions. Coses que no lliguen, però tampoc

POBRE MIQUEL!

—Aprèta de ferm!... Và!... Una altra victòria!...
—Prou!... Mira que aviat no les podrà resistir.

l·liguen gaire les frases del pare-nostre o les parts diferents de qualsevol discurs polític sensacional. Ademés, l'injúria és de sí mateixa cosa violent, que no lliga amb l'ordre i la perfecta claretat.

**

Ara recordem una anècdota d'un insultant genial, en Martínez Villergas, que diu tota la psicologia dels injuriadors. Acusà an en Rodríguez Correa de borratxo. Un amic el recriminà: «Però home, perquè dius això, si en Correa no beu?» — «Ah! No beu?» — «No, i deus rectificar.» En Villergas, s'indignà: «Que rectifiqui ell!»

GÉMINIS

Del Jardí dels humoristes

UNA PETITA DISTRACCIÓ

Després d'una nit de xerinola, l'Octavi Romeu, poeta subtil i deliquéscent, es desperta amb la boca tota seca i el cervell tot espès.

IDA, la seva dolça companya, entra de nou a la cambra. Està seriosa, empipada, rabiosa contra el seu amic.

OCTAVI.—Bon dia, Ida!... (*Ella no respon*). Ja t'has llevat, tan dematí? (*Res*). Jo també em vaig a llevar... (*Tampoc res*). Tinc una mica de feina...

IDA (*cremada*).—Sí, feina!... Ja sabem quina és la teva feina.

OCTAVI.—Molta feina, tinc.

IDA.—Ja la veurem.

OCTAVI (*pentinant-se amb els dèu dits la espessa cabellera*).—Que vols dir que no?

IDA.—Amb una *pítima* com la que encara tragines, ja en faràs de feina.

OCTAVI.—Et dic que sí!... Precisament estic d'allò més inspirat. Tinc una idea genial. Vaig a posar-me a escriure; ja veuràs quin poema! Sento el geni que'm pica cops de mall al cervell... Es la musa que truca a la porta.

El poeta baixa del llit, i fent tantines, atravessa l'alco-
ba en calçotets i se'n va a seure a la seva taula ministre.
Un quart d'hora de silenci sepulcral.

El part poètic sembla difícil i laboriós.

Octavi Romeu, de cap a les blanques quartilles, sua,
remuga, se li sent un panteix fadigós com si estellés fusta
amb una destral.

De tant en tant s'exalta, fa un bót i torna a agafar la
ploma; la suca en el tinter i fa acció d'escriure. Però tot
seguit es desespera, i sanglotant de dolor ha de cridar a
la seva dona:

OCTAVI.—Idal... Idal...

IDA.—Què vols?

OCTAVI.—Que'n sóc de desgraciat!

IDA.—Què't passa?

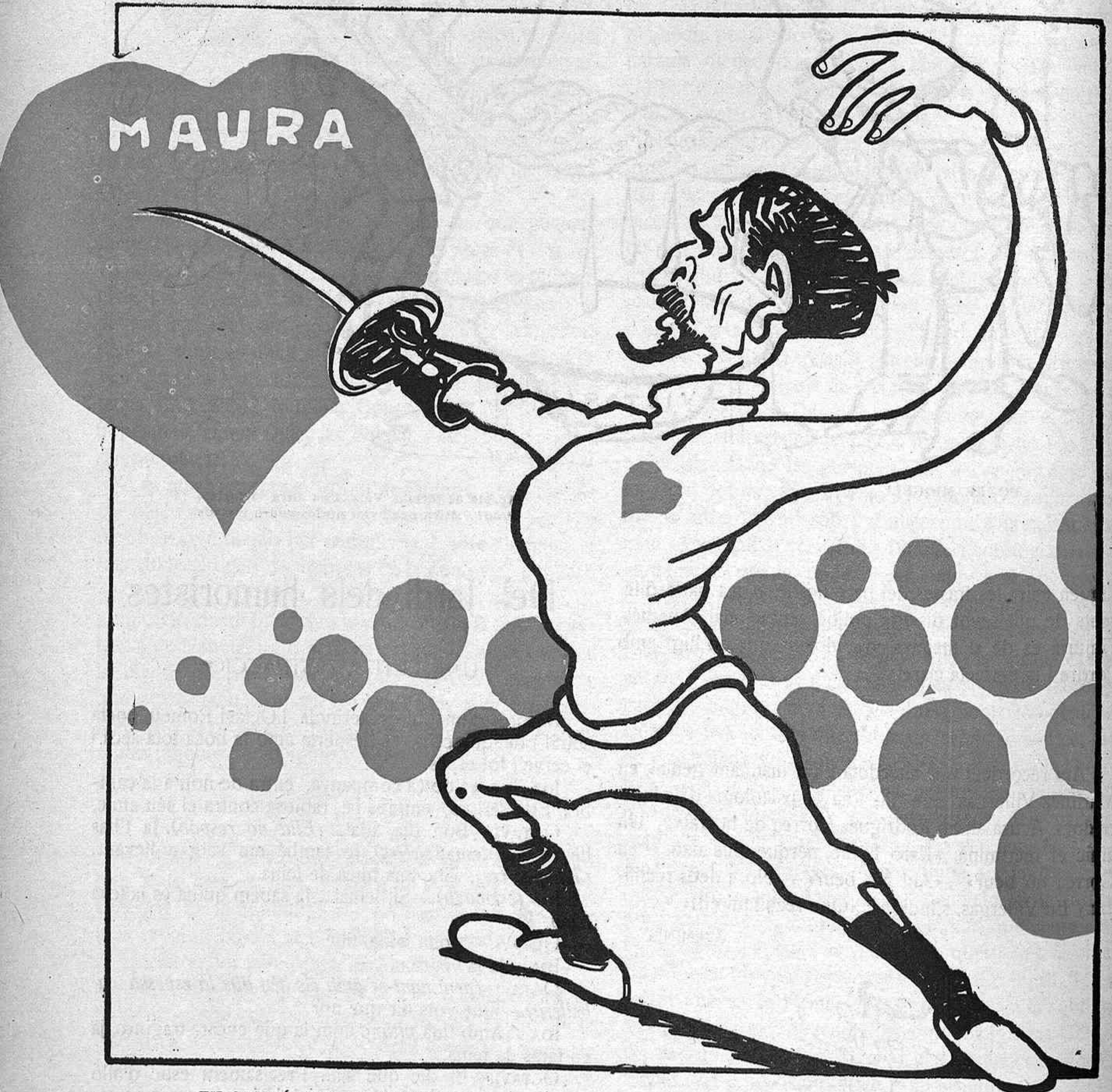
OCTAVI.—Que no pucl... No pucl...

IDA.—Es clar, home. No t'ho he dit que encara et
dura la *torrada* d'ahir vespre.

OCTAVI.—No és això! No! No és això!... Tinc el cap
clar... M'ho sento, que tinc el cap clar. Però estic per-
dut!... perdut!... una paràlisis estranya... No sé... Estic
perdut!... Adéu, gloria! Adéu, fortunal... Adéu, silló de
l'Acadèmia!

IDA (*des de lluny*).—Ja't passarà, home; no't desespe-
ris. Deu ésser una rampa.

OCTAVI.—No, no! Si ja fa mitja hora que'm dural..

EN CAMBÓ, MESTRE D'ESGRIMA

—Toeato!

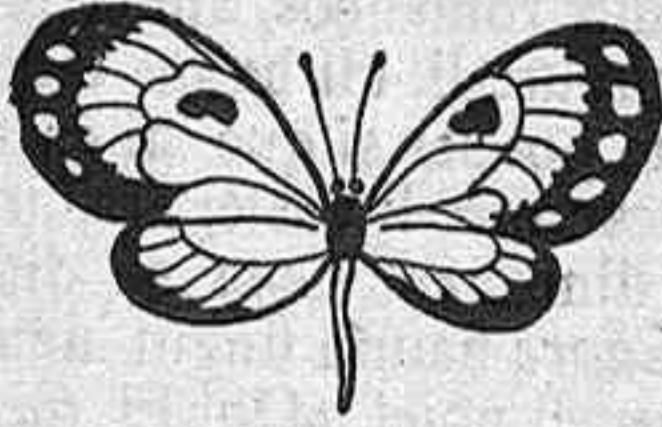
Estic perdut! Pensar que tinc al cap una idea tan original i uns pensaments tan bonics, i no poder-los expressar!

IDA (apropant-se a la taula, i fent una gran riulla).— Mare de Déu que n'ets de burro!

OCTAVI.— Què?

IDA.— Però, que no ho veus que t'has posat a escriure amb la mà esquerra?

PAUL GRANDRY

La sala dels senyors

A la vila hi ha casino amb bon pianista i un local esplèndid, però el senyoríu no hi vol anar; primer perque les que capitanegen el grupo colonial volen ésser mestresses i al casino no ho serien, i segón perque al casino hi van les noies del poble, fresques i polides, i sí que seria un cas, que les senyoretetes es dalíssin per fer venir jovent de Barcelona i fossin aquelles les que se'ls enduguessin.

Per consegüent, la colonia té una sala apart en el primer pis d'una tenda, meitat cafè meitat botiga, no direm amb luxu, però sí amb uns miralls de vidre que semblen de llauna, amb un sostre envigatat i amb unes parets que ploren d'enyorament d'emblanquinador.

Això sí, els dies que repiquen fort se revesteixen els recons d'herba i es pengen uns globos de colors, que ja voldrien tenir-los iguals el carrer d'en Gignàs o de les Trompetes el dia de festa major.

La sala és eclèctica; lo mateix s'hi fa ball que jòcs de mans, lo mateix s'hi donen concerts que's converteix en taller de sastreria per retallar casaques; l'únic que no s'hi fa són casaments, perque, no sé si per culpa de la guerra, el genre masculí està constituït per menors d'edat o per joves que's recorden del general Espartero.

Les noies es posen en primera fila esperant als que no venen, i acaben per ballar entre elles, per allò dels castells de que *a falta de pan buenas son tortas*, i les *mamá*s, darrera, quan no fan una bacaina, passen revista a les demés i prenen notes per a despullar-les, en essent a casa.

Els *papás*, que passen la setmana a Barcelona, treballant de dia en el despatx i al vespre a la «Buena Sombra», fumen cigarros resignats, esperant amb ansia el dilluns al dematí, i paguen la cervesa al jovincel que ha ballat tres voltes seguides amb la seva filla.

Hi ha dos números que mai falten en tota sala que's respecta. El jove *graciós* i la senyoreta que canta.

El *Tony-grice* de la colonia porta trajo de dril amb cinturón i coll de guillotinat, ensenyant el pit, magre i pelut; es pentina a lo naufrag i fa desgracies en el cor de les senyores.

Ell és qui, amb col·laboració de la presidenta, organitza les festes, diu bestieses i organitza els cotillons, dirigeix els jòcs de prendes i compromet als demés joves.

La senyoreta que canta, generalment, té veu d'espín-

DEL AMOR AL FÀSTIC

—Vaja, home, no estiguis tant encantat aprop meu.

—Què té d'extrany?... No ets una dona encantadora?

guet que's fica al cervell i canta coses tristes. Se fa pregar molt per anar al piano, però quan hi és no hi ha qui la tregui.

Hi ha també el jove amb esperons, ric, pel que totes daleixen, i que amb un bitllet de cinc duros és el Vanderbilt de la colonia.

Hi ha la viuda jove, que desapareix les nits de lluna; la mal casada, que esgarría matrimonis; l'intel·lectual, que a falta de fills, cria literatura, i el ric del poble, que s'arramba als senyors, que's riuen d'ell i el deixen presumir.

Utile et dulci, les mateixes que ballen el schotisch *putiner*, assisteixen a la Societat o Centre Catòlic, on mossèn Alcalde fa prodigis i se sent *Musclaire*, donant dós de pit davant de les senyoretetes sentimentals, a les que ensenya cançons ensopides i místiques, en col·laboració de poetes que escriuen versos en paper de xocolata, per a presentar-los després en una festa mística per a recollir cèntims, que no se sab on van, si a l'agricultura o a celestes regions.

Aquests exercicis religiosos-literaris, no impideixen als trajos clars i a les camises escotades el ballar totes les nits tangos modernistes, apresos per ells als cafès-concerts i als cafès de camareres, i ensenyats an elles a l'estiu.

Creix l'animació, se senten rialles; tot-hom parla de mils, de dots i d'hisendes, i quan a les tres de la matina-da se retira la concurrència, el cafeter pregunta al moço:

—Quant hem fet?

—Quaranta cèntims de dues gaseoses, que han pres un *chauffeur* i un viatjant!

LL. P. DE T.

DON JACINTO.

Veritable representant dels alemanys a Espanya

Oh, els corresponsals de guerra!

Llegim amb especial atenció els articles que'l correspon-sal de la guerra a França que té *La Vanguardia*, envia en el dit periòdic.

Les primeres ens cautivaren; les memòries aquelles de un estudiant a París en els primers dies, tenen un perfum de sinceritat i un alè de vida admirables.

Es per això que'ns planyem de que'l senyor Gaziol (a) Calvet, hagi deixat la via que tant amunt l'hauria portat.

Perque ens vé amb romanços, amic? No és un ni dos ni tres els que podria retreure-li. Hi ha un «aquí se viu fóra del món i del temps», que pot-ser sí que hi és a l'entrada de les trinxeres, però devia escriure-li vostè; ara, lo que és el com-ble és l'article del dimecres. Com se diu vostè? Calvet o Amicis? L'autor del *Cuore* hauria tingut una alegria amb la pensada resposta d'aquell noieta. «Oh! El meu pare va morir en la batalla del Marne. Oh!»

Moltes llegidores de *La Vanguardia* deuen haver plorat; alguns llegidors hem rigut veient el llautó i hem dit.

«Te conozco bacalado aunque vayas disfrazado.»

* * *

Ja que hem parlat d'en Calvet, parlem d'en Martínez Ro-diño l'altre corresponal del diari d'en Godó, aquest en ter-res alemanyes.

Qui li paga el gasto an aquest fulano? Si és el diari, s'arruinarà; si és l'estat alemany aviat dirà que no és desit-jable perque la veritat és que menja més ell tot sol, que tota una companyia.

Ademés també diu boles però les d'aquest són pocasoltes en comptes de sentimentals com les d'en Calvet. A cada un lo séu.

Es molt diferent tenir talent o tenir gana.

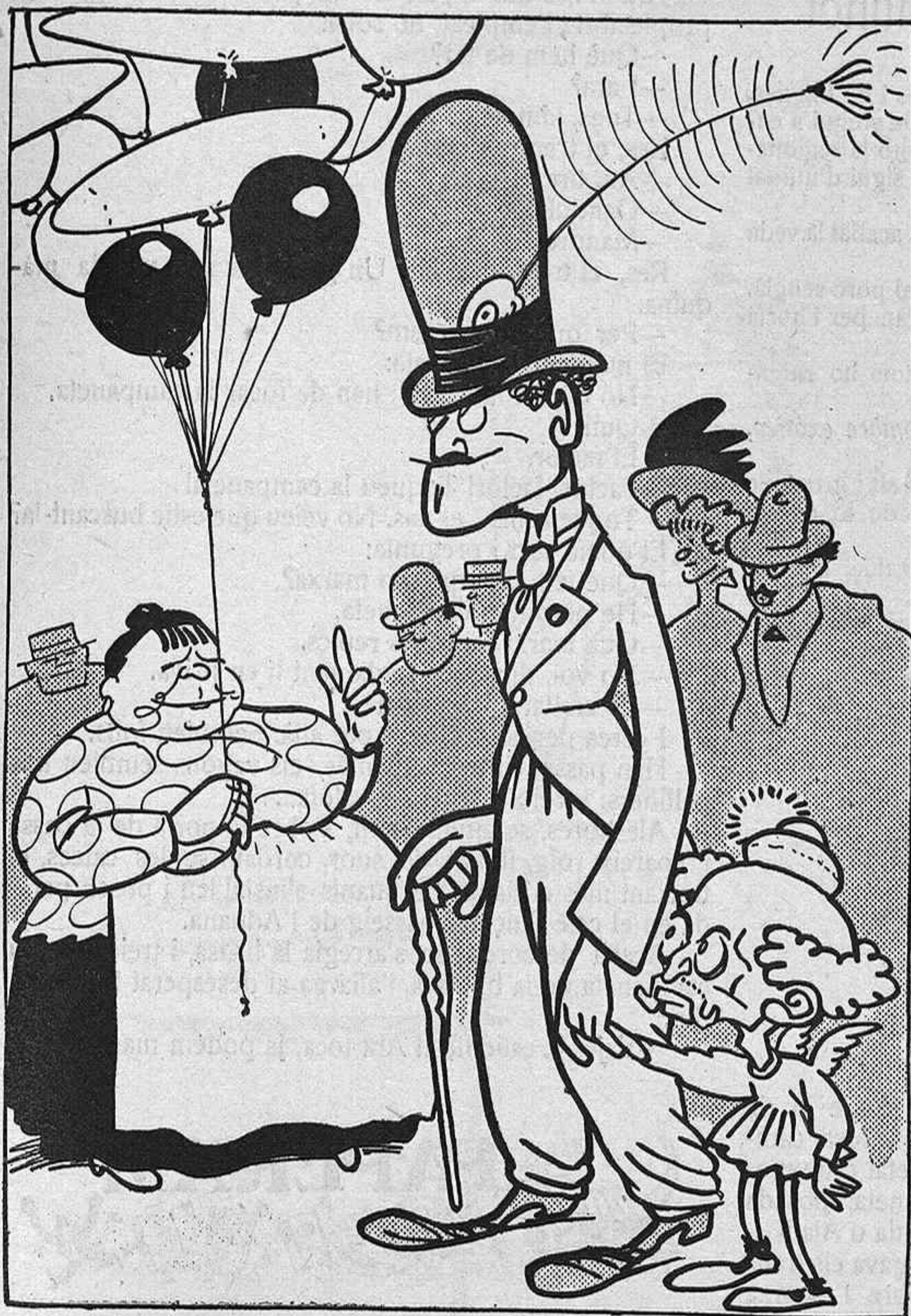

Per la dignitat de les besties

UN NOU SPORT AMERICÀ

Una de les coses que amb més insistència ens reco-manaven abans les beceroles, tant els mestres com els llibres dels mestres, era el tenir respecte, sinó amor, a les bestioles que Déu posà a la terra per a encant i satisfació de l'home i de la dòna.

Tots tindreu, pot-ser vagament però indefectiblement, un llunyà record de la vostra primera ensenyança. Jo, per ma part, sé d'un opúscle escrit en lletres grosses; plé de paraules amables, les síl·labes de les quals estaven se-parades per un guionet, on s'hi parlava compassivament d'una benemèrita rata-pinyada que beneficiava als agri-cultors i que, en pagament del séu bon comportament, era empaitada a cops de canya pels bordegaços del po-ble; d'un cà piadós que acompanyava un ceguet, i d'un altre de Terranova que salvava un naufrag; una colla de exemples; en fi, de dignes animalons que mereixien tota mena de respectes per part de les persones i, en canvi,

—Senyor, vol un dirigible pel nen?

aquestes, per motius d'egoisme i de maldat, els feien objecte de les vexacions més cruels.

D'aquelles sentimentals histories se'n deduïa que moltes besties tenen intel·ligència i bons sentiments, i que la major part dels homes són uns barbres desagrats.

Aqueixes elementals i vulgaríssimes reflexions ens feiem l'altre dia, al contemplar un «nou sport americà» en un dels nostres més esplèndits parks d'atraccions. Fins ara cridava molt l'atenció, en ell, el «jòc de l'ànec», aquell pobre ànec pacient i abnegat que, tot nedant, es deixa penjar anelles al coll, quan les hi pengen, que a lo millor no fa sinó rebre tantos dels jugadors que tenen mala punteria. Avui tota l'atenció dels concurrents es concentra en un nou sport, també *americà*—oh, Abraham Lincoln!... oh, Swet Marden!—i així mateix originalíssim. La nova atracció consisteix en un conillet d'Indies reclòs dins d'una caixa; al començar el jòc, la caixa s'obre i un fox-terrier l'espera a fòra; el conill permanece quiet, arrupit, espantat davant del públic; el goç s'hi apropa, i a les bones o a les males, empaitant-lo a cops de morro,

l'obliga a córrer i a entafurar-se en uns caus numerats que hi ha a certa distancia. El moment és culminant, pel jugador; deixeu vos de lo emocionant de l'acció!... hi van els dos rals i el *puntillo* de l'home!... Que'l pobre animalet es fica al forat número 5? El qui té el 5 ha guanyat i els altres han perdut. I el conill torna a la seva negra presó fins que's renoven les apostes, i tornem-hi; el jòc prossegueix amb desesperant insistència, i sempre el que hi perd més és la bestiola, que's veu constantment acossada, perseguida, masegada, martiritzada amb persistent monotonía, víctima d'uns estranys caçadors inquisitorials, que no's decideixen mai a matar-la de debò, per a acabar d'un cop amb els seus torments, tan nous i tan *americans*.

Si un jorn visiteu la nova atracció i us fixeu bé, podreu comprovar que allí la persona de més bons sentiments és el goç, el fox-terrier. Quan el conill, un cop fòra de la gabia, cansat de donar gust als jugadors, resta immòbil, de panxa a terra i es resisteix a córrer i s'obstina en no encauar-se, aleshores veureu que'l quisso se n'hi va tot bon-jan i li allarga el morret paternalment com si li parlés a l'orella.

I fins n'estem segurs que, de vegades, es parlen cà i conill; aquell procura convence'l; aquest, rebel, s'entossudeix en no moure's.

Nosaltres ens l'imaginem el diàleg arbitrari de les dues pobres bestioles, juguina d'aquesta altra bestiola que també arbitrariament havem acordat dir-ne *el rei dela creació*.

El goç.—Apa, no't facis pregar tant.

El conill.—Deixe'm tranquil, que jo no molesto a ningú.

El goç.—No't puc deixar, home!... No yeus que'm tenen aquí per a fer-te bellugar?

El conill.—No'm vui moure.

El goç.—Au, no siguis ximple, i veste'n al cau. Sà com llà també hi hauràs d'anar per força.

El conill.—Doncs, protesto.

El goç.—Protesta, però ves'hi.

El conill.—Sí, sí!... protesto!... Enviaré la meva protesta a la Societat Protectora d'Animals i Plantes.

El goç.—Em vols creure?... Deixe-ho córrer.

El conill.—No vui córrer ni deixar-ho córrer.

El goç.—Pensa que som al món per patir; i que pitjor estaries en el laboratori d'un metge dels que inoculen la peste.

El conill.—Ja ho sé, però encara ho preferiria. Tot és hu donar la vida per la ciencia, o deixar-se morir de fàstic i atormentat, per divertir a quatre ximplers!

La caça del home-anunci

En aquest país de Centres, d'Associacions i de Lligues, volem fundar-ne una d'aquestes últimes perquè vingui a enriquir la magnífica col·lecció, que comença amb la regionalista i acaba amb la del Bon Mot, ensemps que sigui d'utilitat a la ciutat.

Tant com la del Bon Mot, bony! Ja que s'ha acabat la veda farem una lliga de caçadors.

No per anar a les perdius ni als conills, ni al porc senglà. Som gent de ciutat i les nostres caceres seràn per l'horta de la ciutat, diguem la Rambla.

La lliga s'anomenarà, en castellà, perquè tots ho entenguin.

Liga de cazadores para exterminio del hombre exótico, silvestre y sin escrúpulo.

Son objecte serà l'extermini d'aquest ser alt i gros que passeja la seva mandra per la Rambla vestit de lo que li manen.

L'extermini aixís mateix del séu pare espiritual o sigui d'aquell que'l paga.

Finalment perseguir a mort als séus fills (espirituals aixís mateix) o sigui els imitadors que tingui o pugui tenir.

¡Visca la *Liga de cazadores para exterminio del hombre exótico!*

La campana

No's tracta de la campana submergida, ni de la de Moscou, ni de la Tomasa, sinó d'una meravellosa campaneta de llautó amb mànec de fusta, propietat d'un modest empleat d'estació; però aquesta campaneta, posada en les mans de l'empleat, semblava la llantia d'Aladí i, segons el voler de son amo, atufava o engegava els trens que corren com serpents immenses, per sobre l'escorxa de la terra.

Amb tot, el pobre empleat un dia va perdre la campaneta, i amb ella son poder meravellos. Els contes de les mil i una nits segueixen repetint-se. Explicarem com fou això:

A Vich va haver-hi fira; la fira de Vich és fira de bestiar; ganaders de tot Catalunya, cerdans, de l'Urgell, de Barcelona, àdhuc del camp i de la conca de Barberà, s'hi acoblen. Quan se troben fan gran aldarull, perquè ja són amics de la fira de Verdú o del mercat de Granollers; després dinen junts i criden molt i reneguen més. Acaben els séus afers i tots plegats pugen al tren.

Aixís va passar últimament; sortiren de Vich i arribaren a Centelles. A Centelles sembla que la màquina hi hauria de fer foc, però no, hi fa aigua.

Dintre els vagonets se comença a sentir:

—Vaja, ja som a Sans.

—Mitja horeta.

—No serà tant, si Déu vol.

—Déu i el quefe.

—Què s'hi farà...?

Passen cinc minuts; el quefe toca la campana.

—Aaaaral

Ara m'has dit? Sí, sí. La campaneta de la ning, ning, propietat de l'empleat, no sona.

—Què hem de fer?

—I ara?

—Toca, ximple!

Res, el tren immòbil.

—Au, tirem!

—Ganduls!

—Mandres!

Res, el tren immòbil. Un passatger se'n va a la màquina.

—Per què no marxem?

El maquinista contesta:

—No donen la senyal; han de tocar la campaneta.

—Qui?

—El factor.

—Factor, factor! Toqueu la campaneta!

—Toqueu-me... el nas. No veieu que estic buscant-la?

El quefe surt i pregunta:

—Què feu, per què no marxa?

—He perdut la campaneta.

—Que marxi sense els repics.

—No vol, diu que'l reglament li en priva.

—Es veritat. Maleitsiga!

I cerca per aquí, i mira per allà. Semblen folls.

Han passat cinc minuts més, els vagonets semblen uns galliners: tot-hom crida i esvalota...

Aleshores, solemniament, s'obre la porta de la bassa i apareix, roig, lluent de suor, cordant-se les calces, el tractant més cridaner de quants s'instal·len i posen parada en el cafè Suiç del passeig de l'Aduana.

Acaba de cordar-se, s'arregla la brusa, i treient-se, la campaneta de la butxaca, l'allarga al desesperat factor i li diu:

—Vaja, ja estic llest! Ara toca, ja podem marxar!

GÉNESIS DEL ENSANCHE DE BARCELONA, per *Francisco Puig i Alfonso*. — Curosament traduïda al castellà, acaba de publicar-se en un elegant fascicle la interessant conferència que amb aqueix títol donà, a darrers de maig, a la *Lliga Regionalista*, el benemèrit ciutadà, acreditat llibreter i excel·lent regidor de Barcelona, senyor Puig i Alfonso.

En les atinades planes d'aquest simpàtic llibret s'hi descriu d'una manera clara i documentada la naixença i desenvolupament dels aixamplis de la nostra estimada ciutat durant la darrera meitat del passat segle.

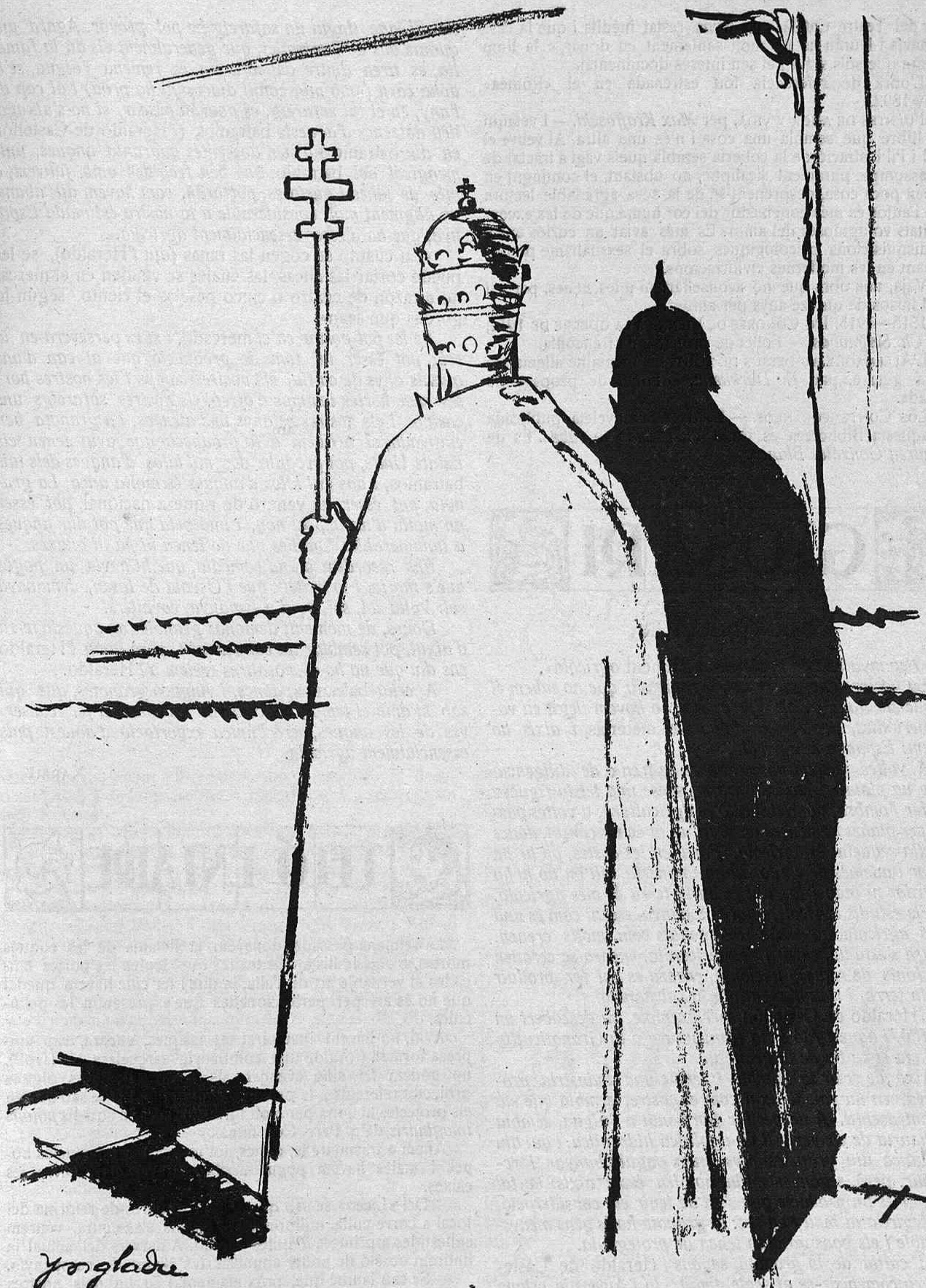
Acompanyen al brillant estudi del senyor Puig mitja dotzena de plànols de l'època, molt interessants i curiosos.

VIVOS Y MUERTOS, o EL ESPIRITUALISMO MODERNO, per *R. Agiev Ordep*. — Breus disquisicions psíquico-experimentals sobre algunes de les més trascendentals manifestacions del espiritualisme actual.

El títol és suggestiu, i el text encara ho és més, sobre tot pels iniciats en matèries esperitistes. L'autor sembla conèixer aqueixa especialitat dels *mediums* i «contra-mediums» d'una manera acabada i definida, dominant les qüestions anímiques i tenint els trascendentals problemes de la mort i de la vida a la punta dels dits.

Probadlo y os convenceréis.

L'INFERN A CASA, per *Frederic Soler i Hubert (Serafi Pi-tarra)*. — Vetaquí una comèdia dramàtica original del funda-

«LA MALA SOMBRA»

dor del Teatre Català, que havia restat inèdita i que la casa Bonavía i Durán ha fet molt santament en donar a la llum encara que sols sigui pel seu interès documental.

L'obra de referència fou estrenada en el «Romea» l'any 1892.

FUENTES DE AMOR Y VIDA, per Max Krafföschi. — I vetaquí un llibre que sembla una cosa i n'és una altra. Al veure el títol i l'il·lustració de la coberta sembla que's vagi a tractar de un assumpte purament sicalíptic; no obstant, el contingut en té ben poca cosa, desprenent-se de la seva agradable lectura que l'autor és més coneixedor del cor humà que de les excèntricitats voluptuoses del amor. Es més aviat un curiós aplec de disquisicions psicològiques sobre el sexualisme predominant en les modernes civilitzacions.

Vaja, una obra que no aconsellaríem a les nenes, però sí als Lluisos de quinze anys per amunt.

1815—1915: DU CONGRÈS DE VIENNE À LA GUERRE DE 1914, per Ch. Seignobos. — Follet de propaganda francòfila.

L'ALLEMAGNE AU-DESSUS DE TOUT. La mentalité allemande et la guerre, par E. Durkheim. — Follet de propaganda aliada.

LOS CONTEMPORÁNEOS. — La darrera noveleta publicada en aquesta Biblioteca es titula *Tu marido lo sabe...* Es de l'Andreu González Blanco.

GRANOTICULTURA

«Espanya és una nació essencialment agrícola».

La nostra ignorància ens fa confessar que no sabem el perquè sia tan agrícola, però aixís ho havem llegit en varis periòdics, que entenen d'aquestes matèries, i aixís ho creiem: Espanya és agrícola.

A voltes passem hores i hores de tren o de diligència sense un plansó, sense un arbret, sense una trista figuera per fer l'ombra, doncs tot allò és agricultura; a voltes passem per planes immenses amb un aixut sense consol, doncs aquella sequetat és agrícola. Fòra en les costes, on hi ha verdor i ademés de verdor hi ha indústria, allí on no hi ha ni verdor ni indústria, allí és on la terra és més agrícola.

Els estudis agrícoles, aquí a Espanya, essent com és una nació agrícola, no estan abandonats com molts creuen. Encara s'estudia, encara s'experimenta, encara se cerquen més fonts de riquesa nacional, encara es vol fer produir més la terra, i n'exorem tota la substància.

L'Heraldo de Castellón, per exemple, ha descobert un nou filó, i aquest filó és la Ranicultura o la Granoticultura, o sia el cultiu de la granota.

Això de criar la granota i fer-ne una indústria productiva, en un país d'aixut com el nostre, sembla que sia un contrasentit. A un bestiar tan donat a l'aigua, sembla que hauria de convenir-li una política hidràulica, i qui diu hidràulica diu grans estanys, on es puguin banyar i reproduir, però, segons sembla, no deu ésser aixís: la tal granota és un producte que s'ha de tenir en consideració, i protegir-la al moll i en sec: la granota no és gens menyspreuable i els bons governs tenen de protegir-la.

El cultiu de la granota, segons l'Heraldo de Castellón, va començar-se al segle divuit. Ja l'Auvernia criava granotes, i de l'Auvernia en va venir Alemanya, i després Bèlgica i després Amèrica.

La cria de la granota, segons l'Heraldo de Castellón, diu que dona grans beneficis, i que no té res de complica-

da. El que tingui un safareig ho pot provar. Agafa uns quants ous de l'animalet, que generalment els dú la famella, es tiren dintre del safareig, es remena l'aigua, se'ls dona carn (amb mig conill diari n'hi ha prou) i al cap de l'any, en el tal safareig, es podran pescar, si no s'aixuga, deu dotzenes d'aquests batranios (l'Heraldo de Castellón en diu batranios) o sien doscentes quaranta anques, únic mengívol del batranio, que ben fregides amb julivert, a més de sanes i gustoses, portaran, com havem dit abans, un augment molt considerable a la nostra estimada Espanya, que ha d'ésser essencialment agrícola.

«En cuanto se cogen las ranas (diu l'Heraldo), se les puede cortar las ancas, las cuales se venden en el mercado a razón de cuatro o cinco pesetas el ciento, según lo gordas que sean».

Se les pot portar en el mercader, i si es persevera en la cria, pot ésser tal font de producció, que al cap d'uns quants anys de cultiu, els nostres camps i les nostres hortes sien hortes i camps d'orfeó, els nostres safareigs uns casinos i els nostres estanys uns ateneos. La granota ben cultivada, si arribem a la producció que avui tenen els Estats Units, pot produir dos mil kilos d'anques dels tals batranios, i dos mil kilos d'anques és molta anca. La granota, pot ésser un venero de riquesa nacional, pot ésser un motiu d'un impost nou, i una beta que pot dur anques a innumerables famílies que no tenen ni pa ni anques.

Ens recordem d'una comèdia, que hi havia un pagès que's moria, i lo mateix que l'Osvald de Ibsen, demanava sol. Volia sol, sol, aquí a Espanya, cavallers!

Doncs, de moment, demanar granotes an aquesta terra d'aixut, pot semblar un contrasentit, però quan l'Heraldo ens diu que no ho és, nosaltres creiem a l'Heraldo.

A criar batranios, doncs, i vinguen granotes, que qui sab si amb el temps, tal com van les coses, el fer conserves de les anques, serà l'única exportació d'aquest país essencialment agrícola.

XARAU

La setmana passada donavem la lletania de les cuques mortes, o siga la llista dels teatres que tenien les portes tancades al veritable art de Talía, ja que'l fer cine havem quedat que no és art per perfeccionades que's presentin les pel·lícules.

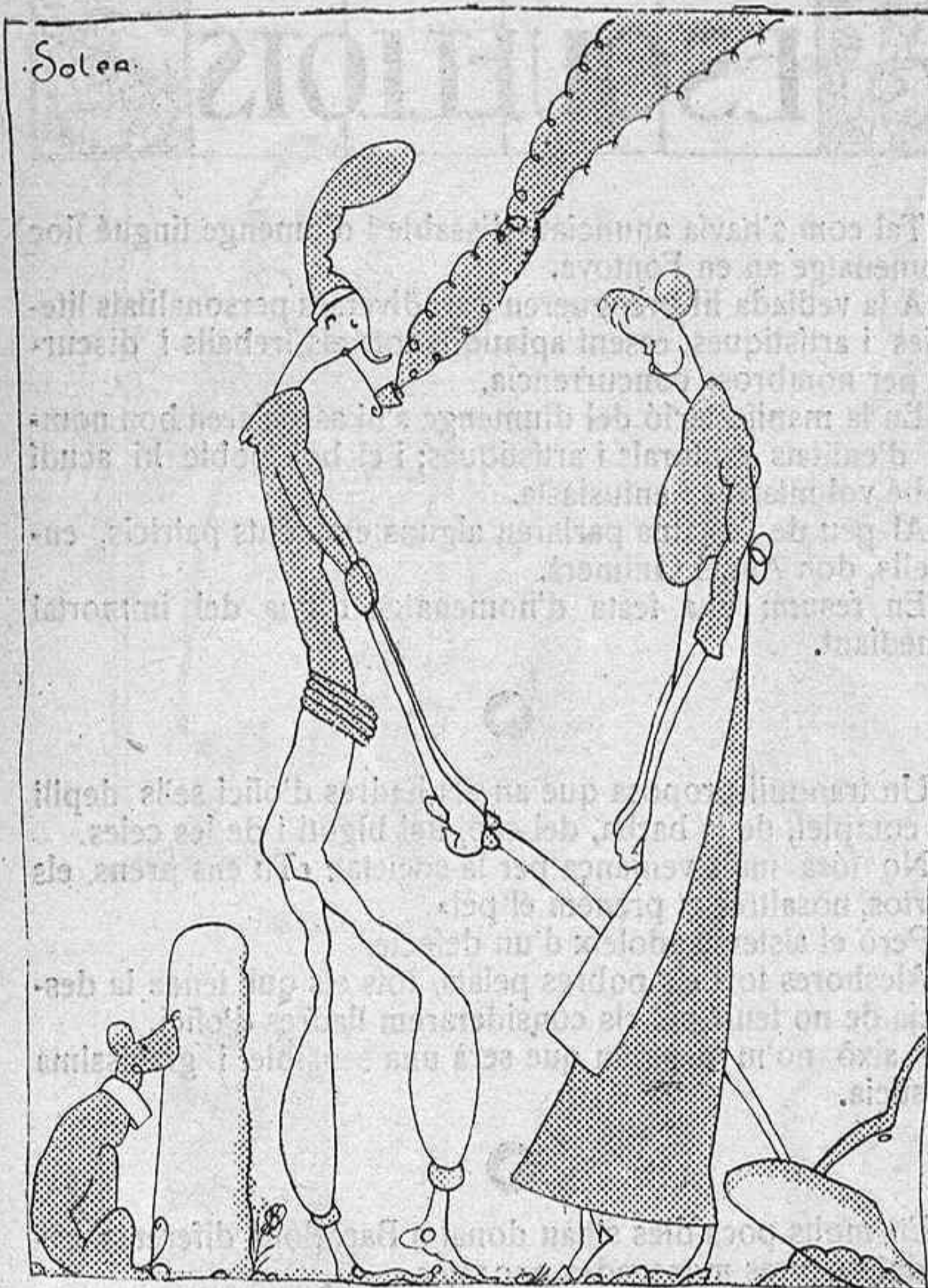
Avui, no havent inaugurat ses tasques, encara, cap empresa formal, (fòra de una companyia sarçuelera al Tivoli), no podem fer sinó avençar als nostres llegidors alguns projectes referents a la pròxima temporada; i ja se sab que en els projectes hi entra per molt l'il·lusió, com en aquells palaus imaginaris de'n Pere Corominas.

Anem a trasmetre'ls, doncs, tot lo que per referències bones i males havem pogut arribar a averiguar. Oït a les caixes.

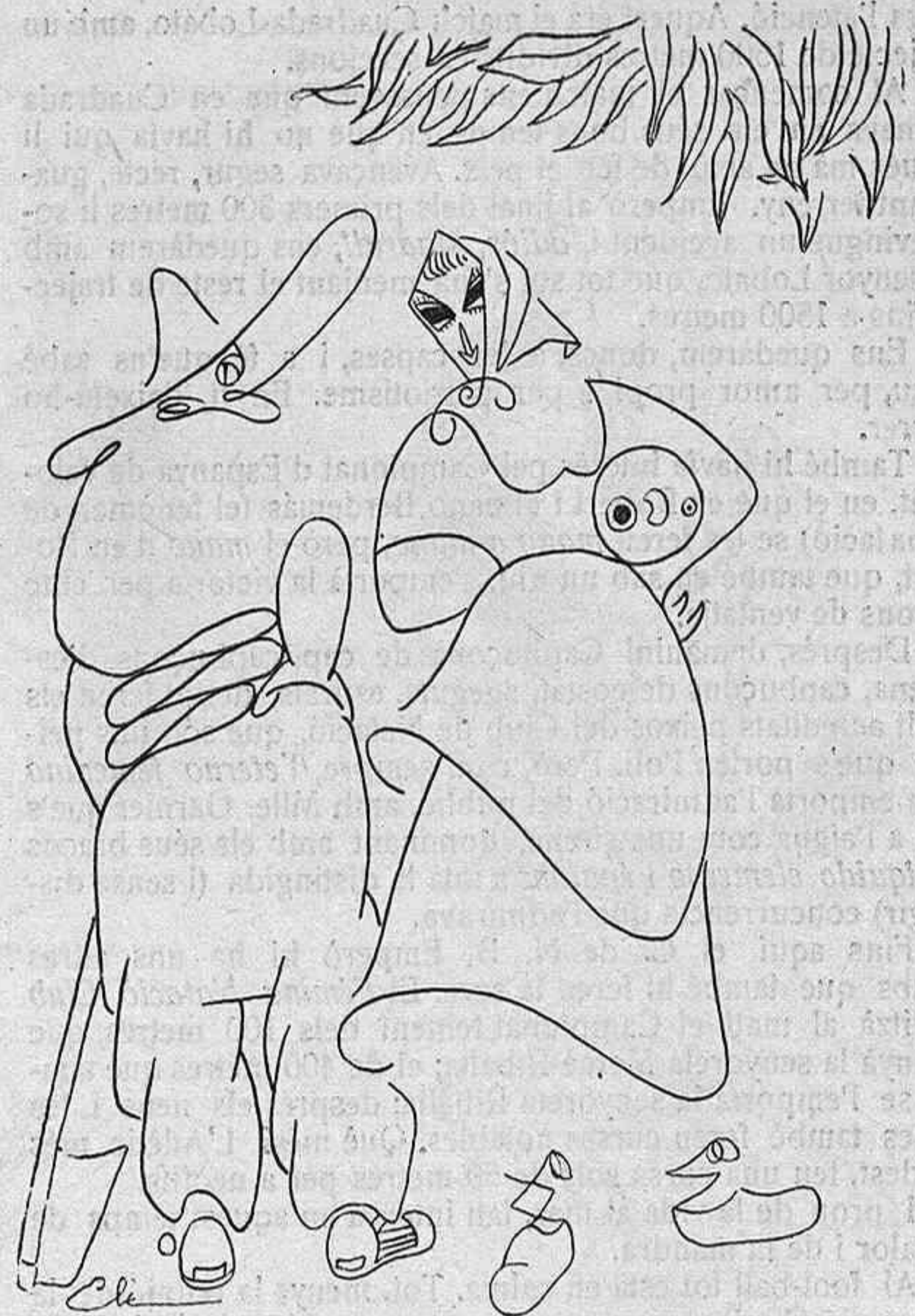
—Del «Liceo» se sab que estan fent obres de reforma del local a corre-cuita, millors que, segons s'assegura, veurem enllestides a primers del mes entrant. A darrers del actual ja tindrem ocasió de poder anunciar les llistes de companyia.

—Se sab també que, pròximament, i en un dels nostres millors teatres se celebraran tres interessants sessions d'Art, compostes exclusivament d'estrenes en català. Els autors seran: Goldoni, Ibsen, Tristant Bernard, Ambrosi Carrión i els inèdits M. Gras Vila i L. Aymà.

Figuraran en dites representacions, com a primera actriu,

—Ja estic cansat de fer el pagés, Paula.
—Fés com jo, que ara començo a fer el se-
nyor, d'amagat de la senyora.

—Tanmateix aquest any sembla que totes
les aigües són bones.
—Sí? Doncs cuita, que quan tornaràs de la
font em posaràs el vi en fresc.

Mercè Nicolau, i com a director Ambrosi Carrión. El decorat serà nou, y de la presentació escènica se'n encarrega en Josep Rocarol.

Ademés de altres importants elements ben prestigiosos i alguns de desconeguts del públic, hi pendran part els coneguts actors catalans August Barbosa i Ramón Tor.

—El dia 17 s'inaugurarà en el «Nuevo» la temporada 1915-16 amb el debut d'una companyia còmico-lírica, baix la direcció del actor Vallejo i dels mestres Julià Vivas i Antoni Niubó. En el cuadro de companyia hi figuren les acreditades tiples Alfonso, Riaza, les germanes Fuentes, la Raso, la Sins i la característica Ferrer. Entre els mascles, els tenors Vicens Romero i Paco Gallego i els senyors Cruz i Recober.

—L'endemà d'aqueixa inauguració, o siga el dia 18, se'n projecta una altra de veritablement sensacional. Ens referim a la del «Novedades». Aquest teatre obrirà les portes per a la campanya artística de tardor amb una notabilíssima companyia de drama i alta comedia, presidint la qual hi haurà el nom prestigiós del nostre primer actor Enric Borràs.

De la direcció artística se'n encarrega don Gregori Martínez Sierra. D'aquest il·lustre autor s'estrenaran *La il·lusió* i *Amanecer*; i compten amb altres primícies d'en Rusiñol, d'en Marquina, i de l'Iglesias

Acompanyaran en la tasca d'en Borràs, les actrius i actors següents:

Catalina Bárcena, Ana Quijano, Luz Romea, Carmen Muñoz, Gloria Torres, Rosarito Pino, Rafaela Satorres i Anita Morer; Enric Guitart, Leonard García, Manel París, Jesús Tordesillas, Joaquín Montero i Manel Collado.

Ademés de les obres esmentades, s'estrenaran una serie de poemes musicals (mimo-drames) que cridaràn molt la atenció. Se tracta de la representació vistosa i acurada de farses artístiques com *Tragedia de una noche de verano*, musi-

ca del mestre Falla i decorat d'en Rusiñol; i *La flor de la maravilla*, musica d'en Albéniz amb decorat d'en Romero Torres.

La campanya, doncs, a jutjar pels projectes, se presenta esplèndida. Serà un verdader plat fort amb olivetes; les olivetes seràn unes conferencies que pensen donar en el transcurs de la temporada el music Falla i el autors Martínez Sierra i Benavente.

Més natació... Amb les darreres xafagors estivals, s'ha accentuat l'entusiasme entre'ls tritons i les ondines i, fillets de Déu! les aigües del port de Barcelona semblen aigua de roses, on submergeixen el seu còs tots aquests devots de la mar salada.

El diumenge, altra vegada el Club de Natació Barcelona ens obsequiarà amb una hermosa festa aquàtica davant del R. C. Marítim, i altra vegada poguerem apreciar els progressos que a la nostra ciutat fa el deport marítim.

Entremig de les eliminatories del Campionat d'Espanya de velocitat (100 metres), de les demostracions de natació, de les capbuçades i del water-polo, hi havia un número que cri-

dava l'atenció. Aquest era el match Cuadrada-Lobato, amb un trajecte de 1500 metres dividits en seccions.

Al començar el match ens pensavem que en Cuadrada tornava an els seus bons temps, en que no hi havia qui li fiqués mà en això de fer el peix. Avençava segur, recte, guanyant terreny. Emperò al final dels primers 300 metres li sobrevingué un accident i, *adiós, Madrid!*, ens quedarem amb el senyor Lobato, que tot sol s'anà menjant el reste de trajecte fins a 1500 metres.

Ens quedarem, doncs, a les capsas, i a fè que'ns sabé greu, per amor propi i per patriotisme. En fi, deixem-ho córrer.

També hi havia interès pel Campionat d'Espanya de velocitat, en el que en Robert i el nano Berdemás (el fenòmen de la natió) se les feren *mano a mano*, però el *mano* d'en Robert, que també en sab un niu, s'emportà la victòria per cinc segons de ventatja.

Després, demanin! Capbuçons de cap, capbuçons d'esquena, capbuçons de costat, ageguts, estirats, de tot feren els molt acreditats peixos del Club de Natació, que són uns peixos que's porten l'oli. Però, com sempre, l'*eterno femenino* se'n emportà l'admiració del públic, amb Mlle. Garnier que's tirà a l'aigua com una sirena, dominant amb els seus braços el *lluido elemento* i *épatant* a tota la distingida (i sense distingir) concurrència que l'admirava.

Fins aquí el C. de N. B. Emperò hi ha uns altres Clubs que també hi feren la seva. El *Fémina Natació Club* realitzà al matí el Campionat femení dels 100 metres, que guanyà la senyoreta Mercè Ribalta; el de 400 metres que també se l'emportà la senyoreta Ribalta; després els nens i les nenes també feren curses notables. Què més? L'Atlètic, més modest, feu una cursa sols de 50 metres per a neòfits.

I prou de la vida al mar, tan intensa en aquest temps de la calor i de la mandra.

Al foot-ball tot està en calma. Tot, menys la reunió de la Federació Catalana que, per si aquest president no m'agrada o si l'altre m'agrada massa, ens trobem que ha sigut elegit el senyor Peris de Vargas, el qual, d'un temps an aquesta banda, porta trasbalsada una pila de gent, perquè a tot arreu on se fica se surt amb la seva.

Per nosaltres, que res tenim que dir ni dels uns ni dels altres, ja que està la cosa feta, esperem els resultats, i aquests ens diràn si està bé o no l'elecció del Comité de la Federació, que ara tant se discuteix.

—Els jugadors de l'*Español* ens han fet sapiguer que nomenen capità del seu primer equip an en Gibert i subcapità an en Sampere. Els del *Barcelona* ens han fet sapiguer també que'l capità del seu equip serà en Santiago Massana i el subcapità en P. Alcántara. Amb aquests nomenaments ovirem una pròxima temporadeta de *upa*, si tot va bé.

—En una reunió magna tinguda la setmana passada, quedà constituïda la Federació Atlètica Catalana, entitat que's feia imprescindiblement necessària a la nostra terra, per a donar gran impuls als atletes i preparar-los i animar-los a fi d'acudir quan sigui hora als jocs olímpics mundials. No cal dir que'ns adherim de tot cor an aquesta nova entitat i felicitem als seus organitzadors.

—Tanquem la porta amb una petita nota de pedestrisme que's verificà diumenge a la font de la Manigua de Vallvidrera, organitzada pel *Grop Sant Jordi*, en una distància de 1500 metres, i que guanyà en J. Casas qui, encara que novell, suposem que és un xicot que promet.

Nosaltres, parlant amb franquesa, no hi anarem a Vallvidrera.

HIP

ESQUELLOTS

Tal com s'havia anunciat, dissabte i diumenge tingué lloc l'homenatge an en Fontova.

A la vetllada hi prengueren part diverses personalitats literàries i artístiques, essent aplaudits tots els treballs i discursos per nombrosa concurrència.

En la manifestació del diumenge s'hi associaren bon nombre d'entitats culturals i artístiques; i el bon poble hi acudí també voluntariós i entusiasta.

Al peu de l'estatua parlaren alguns eminents patricis, entre ells, don Angel Guimerà.

En resum: una festa d'homenatge digna del immortal comediant.

Un tranquil proposa que an els lladres d'ofici se'ls depili per complet, de la barba, del cap, del bigoti i de les ceies.

No fóra mala venjança per la societat: «Tu ens prens els quartos, nosaltres et prenem el pèl».

Però el sistema adoleix d'un defecte.

Aleshores tots els pobres pelats, tots els que tenen la desgracia de no tenir pèl els considerarem lladres d'ofici.

I això no'm negaràn que serà una sensible i gravíssima injusticia.

En molts pocs dies s'han donat a Barcelona diferents casos de criatures mocegadas per rates.

Mal síntoma.

Si aquesta predilecció dels *roedores* per la carn d'infant continua, no sé pas on anirem a parar.

Veiam si després, a les rateres, en comptes de formatge o cansalada, hi haurem de posar trocets d'àngel de Déu.

Ai, Déu mos en guard!

Fins al dia 23 del present s'ha perllongat el període voluntari per a treure les cèdules personals.

Ja ho saben.

Fins el dia 23 ens perdonen la vida els nostres Administradors municipals.

I si el dia 23 no l'havem tret... pim! pam! pum!... no'ns faràn res. Ens tornaràn a perdonar la vida fins per allà als volts de Nadal.

Siga com siga, nosaltres aconsellaríem als llegidors que no esperessin anar a treure la cèdula els últims dies, si no volen rebre empentes.

I sinó, hauràn de fer com un amic nostre, l'any passat, que al entrar a les oficines va exclamar:

—Ah, no! Jo davant de tanta gent no la trec, si no me la fan treure per força.

La alegre barriada marítima, que té per nom La Barceloneta, amb motiu de la seva pròxima festa major, pensa tirar la casa per la finestra.

Cavallers, ja's poden preparar. Enguany tot-hom a La Barceloneta.

Allò serà... la mar!

Ha pres possessió del nou càrrec de quefe-majordom de ceremonial (mestre de cerimònies) de la Diputació, el conegut pinta-mones Antoni Utrillo.

Una breva d'aquelles que n'entren poques en lliura.

GRAN TEATRE MUNICIPAL.—LLISTA DE COMPANYIA

El director

El primer galán

El barba

El segón galán

El saca-sillas

La dama (ingènua)

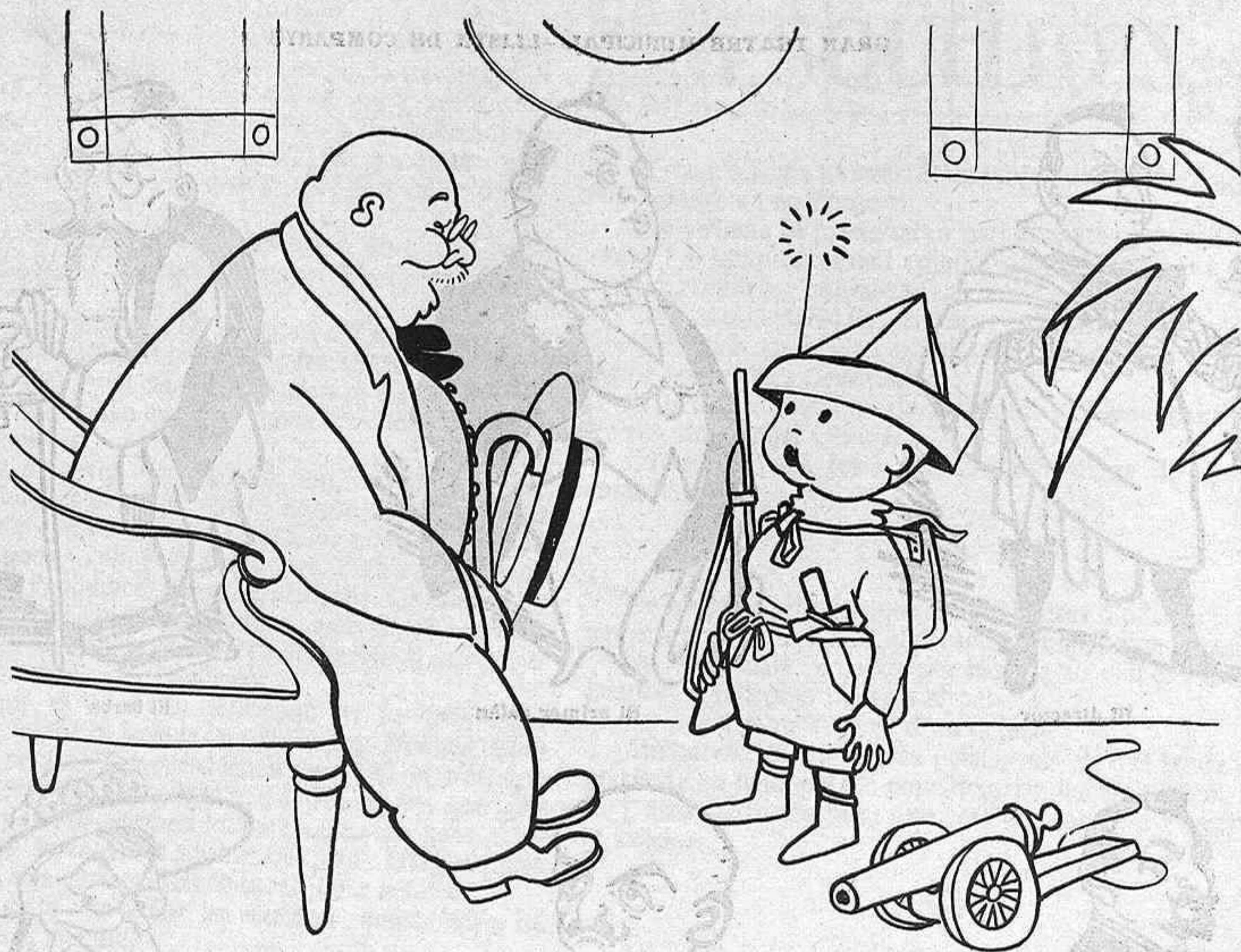
La característica

El galán jove còmic

L'actor genèric

—Escolta, papà: Quan tingui l'edat ¿amb quins aniré amb els d'en Jofre o amb els de l'Hindenburg?

Felicitem al *il·lustre* artista.

Ara compendrà que la veritable Amèrica resideix a la plaça de Sant Jaume.

D'organitzar la festa patriòtica del 11 de setembre, se'n encarrega aquest any la «Lliga Regionalista».

Ella és l'encarregada de rebre les corones dedicades an en Casanova.

Arri poc o molt!

Ja que no pot rebre les de llorer, símbol de triomf, que arreplegui les mortuories.

Entre les coses que darrerament s'han trobat descuidades en l'interior dels tramvies, hi ha un *sobretudo* i una *destral*.

Vet-aquí dues coses ben heterogenies que no poden ésser més de temporada, i que més de quatre candidats a regidors, si gosessin, anirien a reclamar fingint-se'n propietaris.

El *sobretudo* per a presentar-se decentment davant dels electors.

La *destral* per a fer llenya un cop dins de Cà la Ciutat.

NOTES DE CASA.

Els senyors Casanovas i Piñol ens invitaren, dijous de l'altra setmana, a la prova de la pel·lícula *El yacht misterioso*, que és molt emocionant i molt digna de veure's.

—La Junta Directiva de l'Agrupació de Veïns i Propietaris del Born, ens ha enviat la crida de propaganda que fa al veïnat.

A tots mercès.

En aquell passatge on hi havien hagut els «Quatre Gats» va relliscar un cavall; el pes del carro no permetia alçar a la

pobre bestia i, com sempre, uns quants voluntaris se posaren a fer de contrapès. Com sempre uns badocs s'ho miraven amb les mans a la butxaca.

Un dels voluntaris era un capellà valent a qui no espantaren els renecs del carreter. Els badocs reien.

Aixecat l'animal, un altre voluntari digué als badocs:

—Ganduls, rieu-vos de mi! Soc redactor de *La Campana* i vos donaré una nata. Ximplés!

Els de *El Dia Gráfico* tenen unes pensades que maten; l'altre dia deia que la joventut barcelonina, que abans era catalanista, ara anava vestida de militar i saludava respetuosament als superiors.

No'n dubtem, però, home, per força pengen...

Ens escriuen de Vilassar de Dalt, anunciant-nos la repentina mort de un antic i estimat col·laborador de L'ESQUELLA i *La Campana*, don Jaume Vila i Riera.

Anys enrera ens havia favorecat assiduament amb els seus versos fàcils i lleugers. La seva Musa era festiva i liberal, havent aconseguit popularitzar el seu pseudònim *L'Avi Riera* en un sens fi de composicions.

Deixa tres obres escrites: *Coses de l'Avi*, *El gra de l'història* i *Un devot del pare Kneipp*.

D. E. P.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, OIm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

DICCIONARI CATALÀ·CASTELLÀ & CASTELLÀ·CATALÀ

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER
FINISSIM I INTRANSPARENT, RELIGAT AMB PEGAMOID

900 planes, 2 centímetres de gruix!!

PTES. 10

SORTIRÀ AVIAT

GRAMÀTICA ELEMENTAL DE LA LLENGUA CATALANA

PER A. ROVIRA I VIRGILI

IGNACIO DOMÉNECH

LA NUEVA COCINA ELEGANTE ESPAÑOLA

Un tomo

Ptas. 5

PRONTO APARECERÀ

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE ENCICLOPEDIA POPULAR

DE LA VIDA PRACTICA, PARA 1916

EMILI VILANOVA

TEATRE COMPLERT

LAS BODAS D'EN CIRILO :: ¡QUI... COMPRA
MADUIXAS :: ORIENTAL :: L'ASE DEL HOR-
TOLÁ :: A CASA L'ALCALDE :: LA VIUDA

Un tomo

Pesseta 1'50

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

La Jordi, ensajant les obres de la pròxima temporada